

Західнодонбаський інститут
ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

Кафедра управління персоналом та менеджменту

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор Західнодонбаського
Інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП»
М. В. Житник
«20» 09 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Управління трудовим потенціалом
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань 0305 «Економіка та підприємництво»

Напрямок підготовки 6.030505 Управління персоналом та економіка праці

Робоча програма навчальної дисципліни «Управління трудовим потенціалом» для студентів галузі знань 0305 Економіка та підприємництво, напрям підготовки: 6.030505 Управління персоналом та економіка праці, 2016 року.

Розробник програми: Тищенко Т.І. к.е.н., доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри управління персоналом та менеджменту.

Протокол № 1 від « 30 » серпня 2016 р.

Робочу програму затверджено Вченою радою Західнодонбаського інституту ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

“20” вересня 2016 року, протокол № 1

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 4	Галузь знань <u>0305</u> (шифр і назва)	Нормативна	
	Напрямок підготовки <u>6.030505 Управління персоналом та економіка праці</u> (шифр і назва)		
Модулів - 2	Спеціальність: _____	Рік підготовки	
Змістових модулів – 3		3-й	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 144		6-й	6-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		58 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		28 год.	2 год.
		Лабораторні	
		0 год.	год.
		Самостійна робота	
		86 год.	136 год.
		Вид контролю:	
		екзамен	екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни «Управління трудовим потенціалом»

Мета: формування теоретичних і практичних знань з питань регулювання процесів відтворення трудового потенціалу, його формування, розвитку та використання.

Завдання: формування знань з теорії управління трудовим потенціалом;

- набуття практичних навичок практичного застосування ефективних методів управління трудовим потенціалом;
- формування та розвиток професійних здібностей у майбутніх фахівців самостійно здійснювати аналіз трудового потенціалу та стан його використання, а також розробляти шляхи вирішення наявних проблем.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- об'єкт і предмет дисципліни;
- основні категорії та поняття;
- демографічну ситуацію в Україні;
- сутність та основні напрями демографічної політики, інструменти її реалізації;
- зміст системи управління трудовим потенціалом, її елементи;
- суб'єкт та об'єкт управління трудовим потенціалом на різних управлінських рівнях;
- сутність основних методів управління, сфери їх застосування;
- зміст формування та розвитку трудового потенціалу;
- завдання управління формуванням загальноосвітнього та професійно-кваліфікаційного рівня трудового потенціалу;
- сучасний рівень використання трудового потенціалу;
- сутність резервів і шляхів підвищення ефективності використання трудового потенціалу України;
- характеристику міжнародного співробітництва з управління трудовим потенціалом;
- сучасні проблеми управління трудовим потенціалом в контексті міжнародного досвіду;

вміти:

- компетентно використовувати основні поняття при аналізі ринку праці;
- аналізувати демографічну ситуацію в Україні;
- оцінювати вплив демографічних процесів на формування та розвиток трудового потенціалу;
- характеризувати роль різних соціально-демографічних груп населення в потенціалі суспільства;
- характеризувати суб'єкти, об'єкти, зміст та методи управління трудовим потенціалом на різних рівнях;
- аналізувати вимоги до якості трудового потенціалу, що обумовлюються змінами змісту та характеру праці в ринкових умовах;

- характеризувати роль міжнародної організації праці (МОП) щодо регулювання соціально-трудо­вих відносин;
- розробляти пропозиції щодо поліпшення управління трудовим потенціалом з урахуванням міжнародного досвіду;
- розраховувати та аналізувати показники ефективності використання трудового потенціалу;
- оцінювати резерви підвищення ефективності використання трудового потенціалу та обґрунтовувати шляхи їх використання.

3. Програма навчальної дисципліни «Управління трудовим потенціалом»

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль I. Теоретичні аспекти та основні категорії управління трудовим потенціалом

Тема 1. Предмет, метод та завдання дисципліни

Предмет, метод та завдання дисципліни. Структура дисципліни. Взаємозв'язок дисципліни з іншими дисциплінами та науками: економічними, соціологічними, управлінськими.

Значення дисципліни для фундаментальної підготовки бакалаврів.

Тема 2. Населення — природна основа формування трудового потенціалу

Населення як демографічна категорія. Структура населення, види структур: статево-вікова, сімейна, економічна, соціальна.

Природний рух населення: сутність, значення та показники ви міру. Міграційний рух населення: сутність, причини та види міграцій. Показники, що характеризують масштаби та інтенсивність міграцій.

Відтворення населення та його типи. Особливості сучасного відтворення населення.

Демографічний вимір трудового потенціалу. Джерела інформації про населення.

Тема 3. Регулювання демографічного розвитку

Сутність демографічної ситуації. Характеристика демографічної ситуації в Україні. Динаміка чисельності населення, сучасні тенденції демографічних процесів — народжуваності, смертності, шлюбності. Зміни вікової структури та очікуваної тривалості життя. Взаємозв'язок демографічних процесів з соціально-економічними.

Демографічна політика: сутність, об'єкт, суб'єкт, основні напрями та засоби реалізації.

Міграційна політика. Концепція державної міграційної політики. Механізми та показники, що визначають рівень інтенсивності трудової міграції. Трудова міграція населення в Україні.

Об'єктивна необхідність регулювання демографічних процесів.

Тема 4. Трудовий потенціал суспільства

Сутність поняття “трудовий потенціал”. Трудовий потенціал індивіда, колективу підприємства, суспільства. Співвідношення понять “трудові ресурси”, “трудовий потенціал”, “економічно активне населення”, “людський фактор”, “людський капітал”.

Місце трудового потенціалу в системі потенціалів соціально-економічної системи.

Взаємозв'язок населення і трудового потенціалу, роль різних соціально-демографічних груп населення в трудовому потенціалі суспільства. Формування та роль трудового потенціалу. Основні чинники, що впливають на формування та розвиток трудового потенціалу: соціально-економічні, науково-технічні, психологічні.

Відтворення трудового потенціалу в системі управління ринком праці.

Тема 5. Формування загальноосвітнього та кваліфікаційного рівня трудового потенціалу

Поняття “якість трудового потенціалу”, її характеристики. Вплив змісту та характеру праці на якість трудового потенціалу.

Загальноосвітній рівень трудового потенціалу, сутність і показники, що його характеризують. Управління формуванням загальноосвітнього рівня трудового потенціалу.

Сутність професійної орієнтації та управління нею. Професійно-кваліфікаційний рівень трудового потенціалу: сутність, показники, управління.

Поняття “конкурентоспроможність робочої сили” та фактори, що її визначають. Значення конкурентоспроможності робочої сили в економічному зростанні.

Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації кадрів різних рівнів як передумова формування загальноосвітнього і кваліфікаційного рівня трудового потенціалу. Форми підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів робітничих професій і фахівців з вищою освітою.

Тема 6. Система управління трудовим потенціалом

Управління як соціально-економічне явище і як процес, його функції. Сутність і структура системи управління трудовим потенціалом, її елементи. Завдання управління трудовим потенціалом: об'єкти, суб'єкти та рівні.

Методи управління трудовим потенціалом: адміністративно-організаційні, економічні та соціально-психологічні. Їхній зміст і пріоритетні сфери застосування.

Характеристика сучасного етапу управління трудовим потенціалом України.

Тема 7. Науково-методичне та нормативно-правове забезпечення управління трудовим потенціалом

Зміст науково-методичного забезпечення управління трудовим потенціалом. Науково-дослідні установи, що надають послуги з науково-методичного забезпечення, напрями їх спеціалізації. Координація діяльності науково-дослідних установ.

Науково-правове забезпечення управління трудовим потенціалом, закони та підзаконні акти, що регулюють правові заходи управління трудовим потенціалом.

Структура державних органів з управління трудовим потенціалом: загальнодержавні, регіональні, галузеві. Їх взаємодія в прийнятті та реалізації рішень.

Матеріальне, кадрове та фінансове забезпечення управління трудовим потенціалом.

Модуль 2

Змістовний модуль II. Основні напрямки управління трудовим потенціалом

Тема 8. Людський капітал і його роль у соціально-економічному розвитку

Людський капітал як соціально-економічна категорія; економічна оцінка здібностей людини робити прибуток. Формування концепції людського потенціалу. Значення концепції людського капіталу для регулювання ринку праці (вирішення питань регулювання ринку праці), розроблення індивідуальних програм, програм управління людськими ресурсами, розвитку трудового потенціалу, зростання продуктивності праці.

Людський капітал як активна частина трудового потенціалу, складові людського капіталу. Особливості людського капіталу на різних рівнях. Спільне і відмінне у людському та речовому капіталах.

Сутність інвестицій у людський капітал, їх значення для економічного зростання. Особисті інвестиції.

Ефективність інвестицій в людський капітал. Методи їх визначення. Роль держави в інвестуванні людського капіталу.

Тема 9. Людський розвиток як мета і критерій суспільного прогресу

Людський розвиток як найважливіший індикатор і чинник суспільного прогресу. Проблеми людського розвитку в економічних концепціях. Концепція людського розвитку, запропонована експертами ООН — її логіка та зміст. Проблема оптимізації взаємозв'язку між людським розвитком і економічним зростанням.

Методологія кількісної оцінки рівня людського розвитку. Сутність показника “індекс розвитку людського потенціалу”, запропонованого ПРООН. Методика розрахунку складових індексу розвитку людського потенціалу — очікуваної тривалості життя, рівня освіченості, рівня добробуту (обсягу реального ВВП на одну людину).

Особливості методики розрахунку індексу людського потенціалу в національних умовах. Методики розрахунку, запропоновані українськими вченими.

Взаємозв'язок економічного зростання, зайнятості та людського розвитку. Економічне зростання, пропозиція праці і попит на неї. Людський розвиток і безробіття. Рівень життя, нерівність і людський розвиток. Гендерна нерівність у розвитку та використанні людського потенціалу в Україні.

Динаміка показників людського розвитку.

Тема 10. Доходи і якість життя населення

Економічні закони, що регулюють розподільчі відносини в ринковій економіці. Сутність і структура доходів населення та джерела їх формування.

Номінальні та реальні, сукупні та грошові доходи, бруто-доходи та нетто-доходи, трудові та нетрудові доходи.

Необхідність регулювання доходів у ринковій економіці. Еволюція цієї політики доходів і зарубіжний досвід їх регулювання.

Нормативно-правові акти, що регулюють доходи. Державне регулювання доходів, державні соціальні стандарти та їх соціально-економічне значення.

Вартість життя і споживчий бюджет. Доходи та платоспроможність населення.

Рівень (якість) життя населення та його вплив на економічну і соціальну активність. Розподіл населення за рівнем доходів. Бідність та її виміри. Програми подолання бідності в Україні.

Тема 11. Мотивація економічної активності населення

Мотивація як процес активізації життєво важливих мотивів людей до економічної діяльності.

Сутність категорії “економічна активність”, її види. Фактори мотивації економічної активності трудового потенціалу. Методи мотивації економічної активності: адміністративні, правові, економічні.

Сучасні проблеми мотивації економічної активності трудового потенціалу.

Тема 12. Ефективність використання трудового потенціалу

Загальнотеоретичні основи ефективності господарювання. Поняття, критерії та показники економічної та соціальної ефективності використання трудового потенціалу. Чинники підвищення ефективності використання трудового потенціалу на різних рівнях.

Поняття резервів ефективності використання трудового потенціалу та методичні основи їх класифікації.

Механізм регулювання ефективного використання трудового потенціалу.

Сучасний рівень ефективності використання трудового потенціалу в Україні. Характеристика підвищення резервів ефективності використання трудового потенціалу та шляхи їх реалізації.

Тема 13. Суспільна організація праці та соціальна політика в управлінні трудовим потенціалом

Суспільна праця, її структура та функції. Форми суспільної праці та її організація.

Трудовий потенціал як елемент суспільної праці. Управління суспільною організацією праці: типи та методи управління.

Поняття, сутність, об'єкт і суб'єкт соціальної політики. Мета та завдання соціальної політики, її напрями та шляхи реалізації. Створення умов для творчої, високопродуктивної праці як основне завдання державної соціальної політики.

Соціальне страхування, соціальна допомога, соціальна підтримка та соціальний захист населення.

Нормативно-правові документи, що визначають соціальну політику, та державні структури, які її здійснюють. Характеристика соціальної політики в Україні, перспективи її розвитку з урахуванням світового досвіду.

Змістовий модуль III. Управління трудовим потенціалом у контексті міжнародних відносин

Тема 14. Міжнародне співробітництво в управлінні трудовим потенціалом

Сутність глобалізації та її вплив на управління трудовим потенціалом. Зміни на ринку праці та в соціально-трудових відносинах, обумовлені міжнародною економічною інтеграцією.

Міжнародна організація праці, її цілі, завдання, структура та основні напрями діяльності. Міжнародні трудові норми, програми зайнятості.

Інтеграція України в міжнародний ринок праці. Кількість, оплата та умови праці робочої сили України за кордоном.

Захист національного ринку праці від негативного впливу глобалізації.

Тема 15. Досвід зарубіжних країн в управлінні трудовим потенціалом

Сутність міжнародних підходів до управління трудовим потенціалом. Характеристика організаційних аспектів профорієнтаційної роботи. Формування єдиних підходів до створення освітніх стандартів. Досвід окремих країн в сфері підготовки, перепідготовки кадрів і їх працевлаштування. Створення нових робочих місць.

Основні напрями адаптації зарубіжного досвіду щодо управління трудовим потенціалом до вітчизняних умов.

4. Структура навчальної дисципліни «Управління трудовим потенціалом»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб.	с. р.		л	п	лаб.	с. р.
1	2	3	4	5	7	8	9	10	11	13
Модуль 1										
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти та основні категорії управління трудовим потенціалом										
Тема 1. Предмет, метод та завдання дисципліни	7	4			3	7				7
Тема 2. Населення — природна основа формування трудового потенціалу	9	4	2		3	7				7
Тема 3. Регулювання демографічного розвитку	9	4	2		3	7				7
Тема 4. Трудовий потенціал суспільства	9	4	2		3	7				7
Тема 5. Формування загальноосвітнього та кваліфікаційного рівня трудового потенціалу	11	6	2		3	6				6
Тема 6. Система управління трудовим потенціалом	9	4	2		3	6				6
Тема 7. Науково-методичне та нормативно-правове забезпечення управління трудовим потенціалом	9	4	2		3	6				6
Разом за змістовим модулем 1	63	30	12		21	46				46
Контрольна робота	11		2		9					
Усього годин	74	30	14		30	46				46
Модуль 2										
Змістовий модуль 2. Основні напрямки управління трудовим потенціалом										
Тема 8. Людський капітал і його роль у соціально-економічному розвитку	10	4	2		2	7				7
Тема 9. Людський розвиток як мета і критерій суспільного	10	4	2		2	7				7

прогресу										
Тема 10. Доходи і якість життя населення	10	4	2		2	7				7
Тема 11. Мотивація економічної активності населення	10	4	2		2	7				7
Тема 12. Ефективність використання трудового потенціалу	12	4	2		2	7				7
Тема 13. Суспільна організація праці та соціальна політика в управлінні трудовим потенціалом	10	4	2		3	7				7
Разом за змістовим модулем 2	45	20	12		13	42				42
Змістовий модуль 3. Управління трудовим потенціалом у контексті міжнародних відносин										
Тема 14. Міжнародне співробітництво в управлінні трудовим потенціалом	5	2			3	8				8
Тема 15. Досвід зарубіжних країн в управлінні трудовим потенціалом	5	2			3	8				8
Разом за змістовим модулем 3	10	4			6	16				16
Усього годин за модулем	39	28	12		19	16				16
Контрольна робота	11		2		9	11		2		9
Усього годин	70	28	14		28	144	6			
Усього годин	144	58	28	-	58	144	6	2		136

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет, метод та завдання дисципліни	2
2	Науково-методичне та нормативно-правове забезпечення управління трудовим потенціалом	2
3	Людський розвиток як мета і критерій суспільного прогресу	2
4	Доходи і якість життя населення	2
5	Міжнародне співробітництво в управлінні трудовим потенціалом	2
6	Досвід зарубіжних країн в управлінні трудовим	2

потенціалом	
-------------	--

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Населення — природна основа формування трудового потенціалу	2
2	Регулювання демографічних та міграційних процесів	2
3	Трудовий потенціал суспільства	2
4	Система управління трудовим потенціалом суспільства	2
5	Формування загальноосвітнього та кваліфікаційного рівня трудового потенціалу	2
6	Людський капітал і його роль у соціально- економічному розвитку	2
7	Мотивація економічної активності населення	2
8	Ефективність використання трудового потенціалу	2
9	Суспільна організація праці в управлінні трудовим потенціалом	2

7. Теми лабораторних занять (не передбачено навчальним планом)

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин д/з
<i>ОПАНУВАННЯ ОКРЕМИХ ПИТАНЬ ЗА ТЕМАМИ:</i>		
1	Тема 1 Предмет, метод та завдання дисципліни	3/7
2	Тема 2. Населення — природна основа формування трудового потенціалу	3/7
3	Тема 3. Регулювання демографічного розвитку	3/7
4	Тема 4. Трудовий потенціал суспільства	3/7
5	Тема 5. Формування загальноосвітнього та кваліфікаційного рівня трудового потенціалу	3/6
6	Тема 6. Система управління трудовим потенціалом	3/6
7	Тема 7. Науково-методичне та нормативно-правове забезпечення управління трудовим потенціалом	3/6
8	Тема 8. Людський капітал і його роль у соціально- економічному розвитку	2/6
9	Тема 9. Людський розвиток як мета і критерій суспільного прогресу	2/7
10	Тема 10. Доходи і якість життя населення	2/7

11	Тема 11. Мотивація економічної активності населення	2/7
12	Тема 12. Ефективність використання трудового потенціалу	2/7
13	Тема 13. Суспільна організація праці та соціальна політика в управлінні трудовим потенціалом	3/8
14	Тема 14. Міжнародне співробітництво в управлінні трудовим потенціалом	3/8
15	Тема 15. Досвід зарубіжних країн в управлінні трудовим потенціалом	3/8
	Разом	58/136

9. Індивідуальні завдання (не передбачено навчальним планом)

10. Методи навчання

При викладанні дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачено застосування таких навчальних технологій, як проблемні лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкової атаки, кейс-метод, банки візуального супроводження.

11. Методи контролю

Методи контролю знань студентів:

1. Проміжні методи контролю по темах (усне опитування, тестові завдання) з зазначенням кількості балів, які можна отримати за кожен тему та за модуль в цілому, передбачають 100-бальну систему оцінювання.

2. Екзамен проводиться усно.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Тема	Семінарське заняття		Практичне заняття		Самостійна робота		Індивідуальна робота		Всього
	Форма контролю	бали	Форма контролю	бали	Форма контролю	бали	Форма контролю	бали	
Модуль 1									
Тема 1.	Усне опитування	1			конспект	1	Захист роботи	1	3
Тема 2.			Практична робота	1	конспект	1	есе	1	3
Тема 3.			Практична робота	1	конспект	1	презентація	1	3
Тема 4.			Практична робота	1	конспект	1	есе	1	3
Тема 5.			Практична робота	1	конспект	1	доповідь	1	3
Тема 6.			Практична робота	1	конспект	1	презентація	1	3
Тема 7.	Презентація	1			конспект	0,5	есе	0,5	2
Контрольна робота									10
Всього 1 модуль									30
Модуль 2									
Тема 8.					конспект	1	Захист роботи	2	3
Тема 9.	Тестування	1			конспект	1	Участь у дискусії	1	3
Тема 10.	Тестування, презентація	1			конспект	1	Захист роботи	1	3
Тема 11.			Практична робота	1	конспект	1	есе	1	3
Тема 12.			Практична робота	1	конспект	0,5	Захист роботи	0,5	2
Тема 13:			Практична	1	конспект	0,5	есе	0,5	2

			робота						
Тема 14	Тестування, усне опитування	1			конспект	0,5	Участь у дискусії	0,5	2
Тема 15	Усне опитування	1			конспект	0.5	доповідь	0,5	2
Контрольна робота									10
Всього модуль 2									30
Екзамен									40
Загальна кількість балів									100

12.1 Контроль знань студентів заочної форми навчання

Підсумковим контролем є іспит, який проводиться традиційним способом в усній формі. До іспиту допускаються студенти, які виконали та успішно захистили контрольну роботу, отримавши позитивну оцінку.

Оцінювання знань студентів з дисципліни здійснюється на основі результатів поточного модульного контролю (ПМК) і підсумкового контролю знань – іспиту. Завдання поточного модульного контролю оцінюється в діапазон від 0 до 60 балів включно за накопичувальним принципом, а завдання які виносяться на іспит, від 0 до 40 балів включно. Підсумкова оцінка студента складається з суми балів отриманих ним в ході ПМК та балів отриманих на іспиті: сумарно від 0 до 100 балів включно. Набрані студентом бали 100-бальної шкали переводяться в національну та європейську шкали оцінок. Контроль за опрацюванням теоретичних питань, що виносяться на самостійний розгляд, здійснюється шляхом включення цих питань (поряд з теоретичними питаннями, що розглядаються під час лекцій) до питань на іспит.

Якість виконання контрольної роботи перевіряється під час захисту. За виконання роботи максимум 20 балів, за її захист 10 балів.

Розподіл балів, що присвоюється студенту ЗФН з дисципліни

№ п/п	Вид роботи	Сума балів
Аудиторна робота		
1.	Тестування	20
Разом за аудиторну роботу:		20

Індивідуальна робота		
2.	Виконання контрольної роботи	30
3.	Захист контрольної роботи	10
Разом за індивідуальну роботу:		40
РАЗОМ:		60

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
76-89	добре	
61-75		
56-60	задовільно	
51-55		
26-50	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

- опорний конспект поточної лекції;
- плани усіх лекційних занять;
- плани семінарських занять;
- повний конспект усіх лекцій;
- мультимедійна презентація лекції.

Обов'язковою складовою методичного забезпечення семінарських, практичних та лабораторних занять є інструктивно-методичні матеріали до них.

Такі матеріали висвітлюють:

- тему заняття;
- його цільове призначення, сформульоване як три-єдина його мета (дидактична, розвивальна та виховна);
- перелік питань, які підлягають розгляду на занятті;

- хід заняття;
- контрольні запитання для перевірки обсягу та рівня засвоєного навчального матеріалу;
- критерії оцінювання роботи студентів на занятті.

14. Рекомендована література

14.1. Основна

1. Осовська Г. В. Управління трудовими ресурсами : навч. посібн. / Г. В. Осовська, О. В. Крушельницька. – К. : Кондор, 2009. – 224 с.
2. Єсінова Н. І. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч. посібн. / Н. І. Єсінова – К. : Кондор, 2004. – 432 с.

14.2. Додаткова

1. Васильченко В. С., Гриненко А. М., Грیشнова О. А., Керб Л. П. Управління трудовим потенціалом: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2005. — 403 с.
2. Державна програма зайнятості населення на 2001 – 2004 роки // Голос України. – 2002.
3. Зущина Г. М. Трудовые ресурсы и трудовой потенциал общества / Г. М. Зущина, Л. Л. Костин. – М. : МГУ, 1996. – 326 с.
4. Качан Є. П. Управління трудовими ресурсами : навч. посібн. / Є. П. Качан, Д. Г. Шушпанов. – К. : Вид. Дім "Юридична книга", 2003. – 258 с.
5. Кодекс законів про працю в Україні. – К. : Праця, 1994. – 240 с.
10. Про зайнятість населення: Закон України// Закони України. – Т1. – К.: АТ «Книга», 1996. – 112 с.
11. Статистичний щорічник України, 2014рік, Держкомстат України, - К.Статистика, 2015р, - 748 с.
12. Экономика труда. Социально-трудовые отношения / под ред. И. А. Волгина, Ю. Г. Одегова. – М. : Экзамен, 2003. – 736 с.
13. Богиня Д. П. Основи економіки праці / Д. П. Богиня, О. А. Грیشнова. – К. : Знання-Прес, 2000. – 314 с.
14. Белокрылова О. С. Экономика труда / О. С. Белокрылова, Е. В. Михалкина. – Ростов н/Д. : Феникс, 2010. – 224 с.
15. Василюк М. Заробітна плата в умовах ринку: соціально-економічні аспекти // Україна: аспекти праці. – 2007. – № 3 – 4. – С. 29–32.

16. Ильин А. И. Планирование на предприятии: Учебник. – Мн.: Новое знание, 2009. – 636 с.

17. Колот А. М. Мотивація персоналу : підручник / А. М. Колот. – К. : КНЕУ, 2002. – 338 с.

18. Ломанова І. Про регулювання розміру фондів оплати підприємств виробничої сфери / І. Ломанова, О. Уманський, М. Харченко // Україна: аспекти праці. – 2009. – № 2. – С. 9–16.